

Gedrag en welbevinden ten tijde van de Corona-crisis

Resultaten van de 6^e meting (20 - 23 augustus 2020)

Nederland is al een tijd in de ban van het nieuwe coronavirus. Het RIVM, GGD-GHOR en de regionale GGD'en zijn dit voorjaar een groot vragenlijstonderzoek gestart in Nederland om beter te begrijpen hoe mensen denken over de afgekondigde maatregelen, wat hun drijfveren zijn om zich hier aan te houden en wat de impact op mensen is. Het onderzoek wordt meerdere keren herhaald. De resultaten voor de GGD-regio Kennemerland van de metingen 1 t/m 5 zijn te vinden op www.ggdkennerland.nl/panel > resultaten.

De 6^e meting vond plaats van 20 t/m 23 augustus 2020. Mensen werden via de GGD-panels en via (social) media uitgenodigd om mee te doen met het onderzoek. In heel Nederland vulden ruim 60.000 mensen van 16 jaar en ouder deze keer de vragenlijst in, waarvan ongeveer 2.200 uit regio Kennemerland.

Deze factsheet beschrijft een selectie van de resultaten van de 6^e meting voor regio Kennemerland, en vergelijkt deze met Nederland. Ook beschrijft het enkele van de trends in Kennemerland op basis van de resultaten van de 594 mensen die aan alle zes de meetrondes mee deden. De landelijke resultaten van de 6^e ronde zijn te vinden op de [website van het RIVM](http://website.van.het.RIVM). De teksten in deze factsheet zijn deels gebaseerd op de teksten van het RIVM.

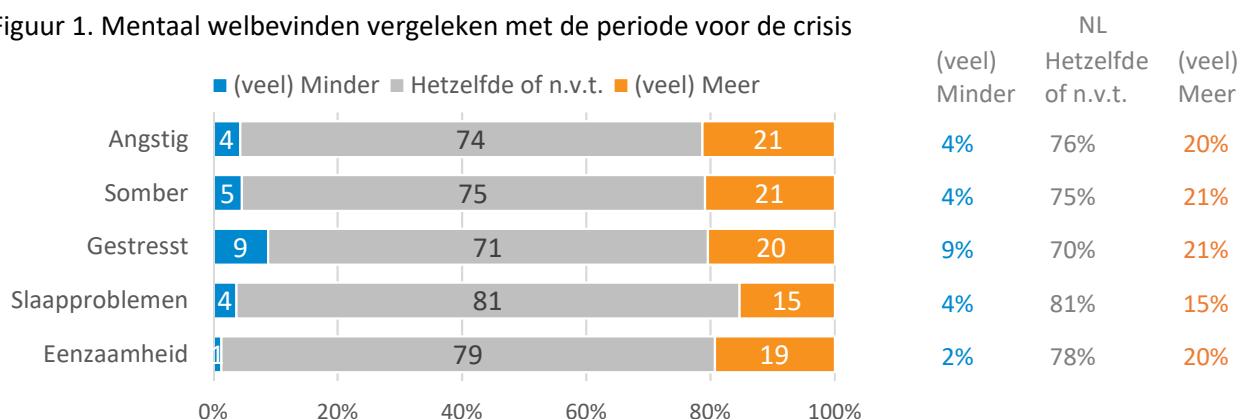
Gevolgen coronacrisis

Welbevinden

Op het moment van invullen van de vragenlijst, geven de deelnemers hun leven een rapportcijfer van 7,4 op een schaal van 1-10 (NL: 7,4). Bijna de helft (45%) van de deelnemers is enigszins of sterk eenzaam (NL: 47%), 55% is niet eenzaam.

De grootste groep deelnemers (71-81%) geeft aan geen verandering te zien in hun welbevinden in vergelijking met de periode voor Corona (zie figuur 1). Daarentegen is 15-21% somberder, gestrester, eenzamer, angstiger of heeft meer slaapproblemen. Er zijn ook deelnemers bij wie het welbevinden juist is verbeterd: zo is 9% minder gestrest.

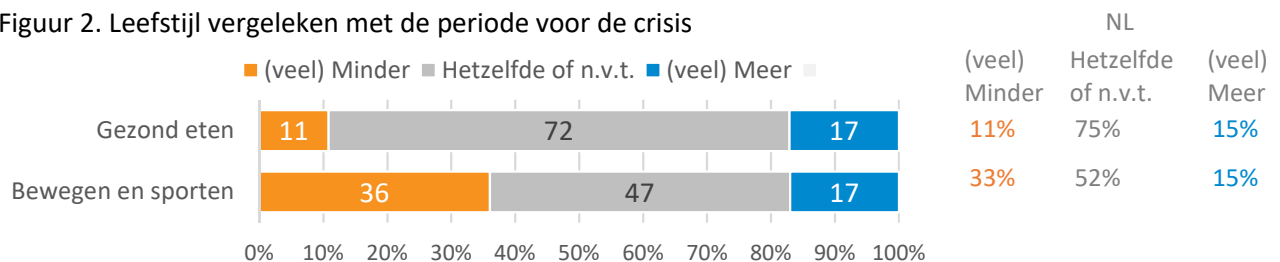
Figuur 1. Mentaal welbevinden vergeleken met de periode voor de crisis

Leefstijl

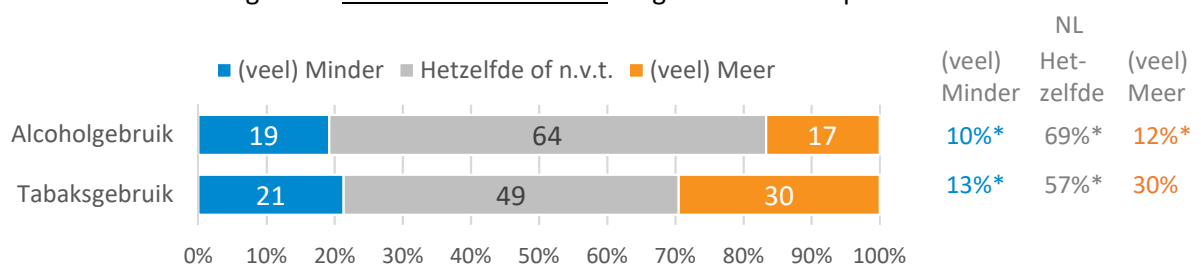
Een gezonde leefstijl helpt om mentaal, fysiek en sociaal gezond te blijven, ook in coronatijd. De meeste deelnemers eten niet ongezonder dan voor Corona (zie figuur 2). Daarentegen is ruim een derde van de deelnemers minder gaan bewegen en sporten.

Figuur 2. Leefstijl vergeleken met de periode voor de crisis

Ruim twee derde van de deelnemers drinkt alcohol. Van deze mensen is 17% meer alcohol gaan drinken, en 19% juist minder gaan drinken sinds de coronacrisis (zie figuur 3). 10% van de deelnemers rookt. Van deze rokers is 21% minder gaan roken, terwijl eveneens 30% aangeeft juist vaker iets op te steken. Of er ook deelnemers zijn gestopt met roken sinds de crisis laten deze resultaten niet zien.

Figuur 3. Genotmiddelengebruik van rokers en drinkers vergeleken met de periode voor de crisis

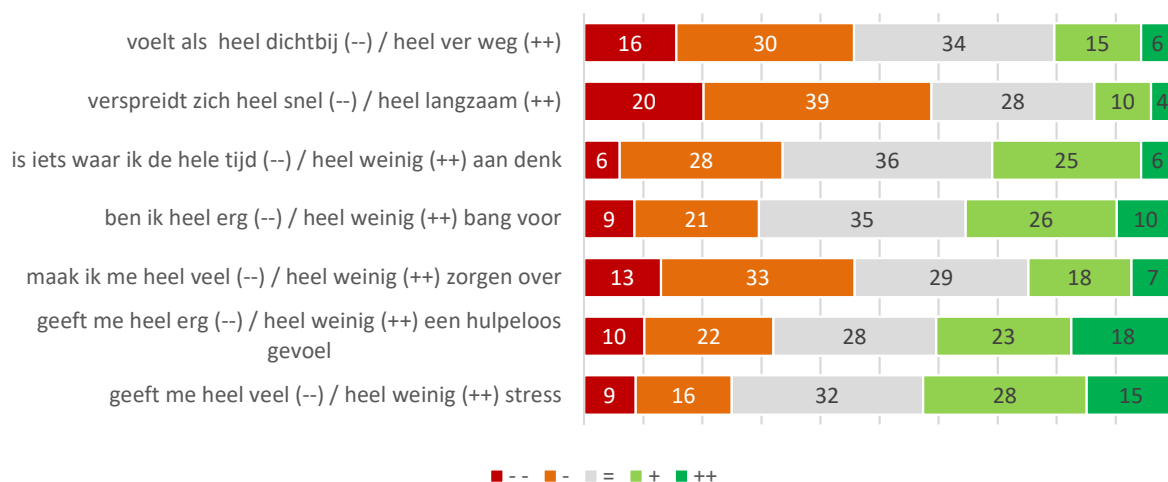
* Minstens 5% verschil met regio Kennemerland

Gevoelsmatige dreiging

Aan de deelnemers van het onderzoek zijn stellingen voorgelegd over de mate waarin het virus hen emotioneel beïnvloedt (figuur 4).

Figuur 4. Gevoelsmatige dreiging die mensen ervaren (%)

Het coronavirus:

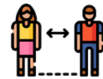

Volgens 59% van de deelnemers verspreidt het virus zich (heel) snel (NL: 56%). Voor 46% van de deelnemers voelt het coronavirus als (heel) dichtbij (NL: 44%). Ook maakt 46% van de deelnemers zich (veel) zorgen over het virus (NL: 44%). Ongeveer een derde van de onderzoeksdeelnemers geeft aan dat zij (bijna) de hele tijd aan het coronavirus denken, dat zij er (heel) erg bang voor zijn en dat het virus hen een hulpeloos gevoel geeft (NL: 30%). Een kwart geeft aan (veel) stress door het coronavirus te ervaren (NL: 24%).

Naleven gedragsregels

Afstand houden

Het lukt niet altijd om 1,5 meter afstand te realiseren (zie tabel 1). Andere mensen komen het meest vaak te dichtbij bij het boodschappen doen, maar ook bij het buitenshuis werken, bij bezoek aan vrienden en familie en bij naar school of opleiding gaan. Afstand houden is het makkelijkst bij naar een culturele instelling gaan (bioscoop, theater; 27% komt dan te dichtbij), en bij activiteiten die buiten in de eigen buurt plaatsvinden, zoals de hond uitlaten.

Tabel 1. Soms, regelmatig, vaak of meestal kwamen mensen te dichtbij als u:

boodschappen ging doen	89% NL: 87%
buitenshuis ging werken	79% NL: 75%
vrienden of familie bezocht	69% NL: 67%
naar school of opleiding ging	67% NL: 51%*
voor iemand ging zorgen	61% NL: 59%*
naar een horecagelegenheid ging	59% NL: 56%
bezoek thuis heeft ontvangen	56% NL: 56%
in georganiseerd verband aan het sporten was	54% NL: 53%
de hond uitliet of met de kids buiten ging spelen	31% NL: 25%*
een frisse neus ging halen, rondje fietsen of ging hardlopen	30% NL: 31%
naar culturele instelling (bioscoop, theater) ging	27% NL: 33%*

* Minstens 5% verschil met regio Kennemerland.

Drukke vermijden

Van de deelnemers was 51% de afgelopen week op een plek geweest waar het eigenlijk te druk was om de 1,5 meter afstand aan te houden (NL: 49%). Van degenen die op een te drukke plek zijn geweest heeft 23% wel eens, vaak of altijd rechtsomkeert gemaakt (NL: 30%).

Testen bij klachten

In de vragenlijst is gevraagd of mensen klachten hadden die zouden kunnen wijzen op een infectie met het corona-virus, zoals koorts en keelpijn. Van de deelnemers gaf 10% (NL: 26%) aan een of meer van deze klachten te hebben op het moment van invullen van de vragenlijst. Daarvan had 25% zich laten testen op het virus (NL: 32%).

Zowel in Kennemerland als gemiddeld in Nederland is het percentage dat zich laat testen bij klachten hoger dan de 18% bij de vorige meting begin juli.

Thuis blijven bij klachten

Om verspreiding van het virus tegen te gaan, is het vervolgens erg belangrijk om bij dergelijke coronagerelateerde klachten thuis te blijven. Thuis-isolatie blijkt echter een moeilijke opgave. Van de deelnemers met klachten, is 75% het huis uit geweest (NL: 90%) en heeft 52%* bezoek ontvangen.

* Geen landelijk cijfer beschikbaar.

Quarantaine

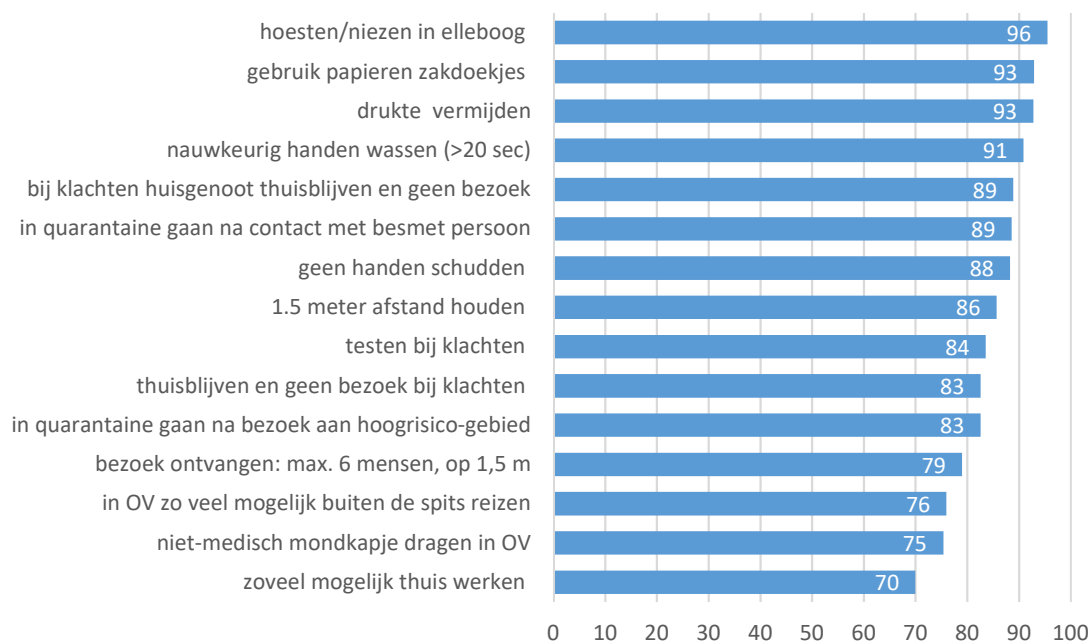
In de periode van 1 juni tot 23 augustus was een kleine minderheid van minder dan 1 procent van de deelnemers door de GGD benaderd vanwege een nauw contact met een besmet persoon (NL: 0,4%). De meerderheid hiervan heeft vervolgens het quarantaine-advies strikt opgevolgd, een minderheid was toch enkele malen uit huis gegaan of had thuis bezoek ontvangen (NL: 45%). In Kennemerland betreft het echter kleine aantallen, zodat de betrouwbaarheid van deze laatste uitkomsten onzeker is.

Draagvlak voor maatregelen

Draagvlak kan een belangrijke aanwijzing zijn of mensen maatregelen vol gaan houden of niet. We kijken hier naar de mate waarin mensen achter de maatregelen staan zoals deze golden op moment van invullen van de vragenlijst.

Voor veel van de maatregelen is het draagvlak hoog. Van de deelnemers staat 86 tot 96% achter de hygiënemaatregelen, zoals 20 seconden handen wassen en geen handen schudden (NL: 88-94%). Ook voor de regels 'vermijd drukte', 'thuisblijven bij huisgenoten met klachten' en de 'quarantaineregels' is veel draagvlak (83 tot 93%) (NL: 84-87%). De regels om zoveel mogelijk thuis te werken (70%) en maximaal 6 bezoekers thuis ontvangen (79%) kunnen op minder draagvlak rekenen (NL: resp. 71 en 76%). Hetzelfde geldt voor maatregelen in het openbaar vervoer: een mondkapje dragen (75%) en buiten de spits reizen (76%) (NL: resp. 74 en 77%). Bij 84% van de deelnemers is er draagvlak voor het laten testen op COVID-19 bij verkoudheidsklachten (NL: 83%). Zie ook figuur 5.

Figuur 5. Draagvlak voor maatregelen overheid op moment invullen vragenlijst (staat (helemaal) achter de maatregel) (%)

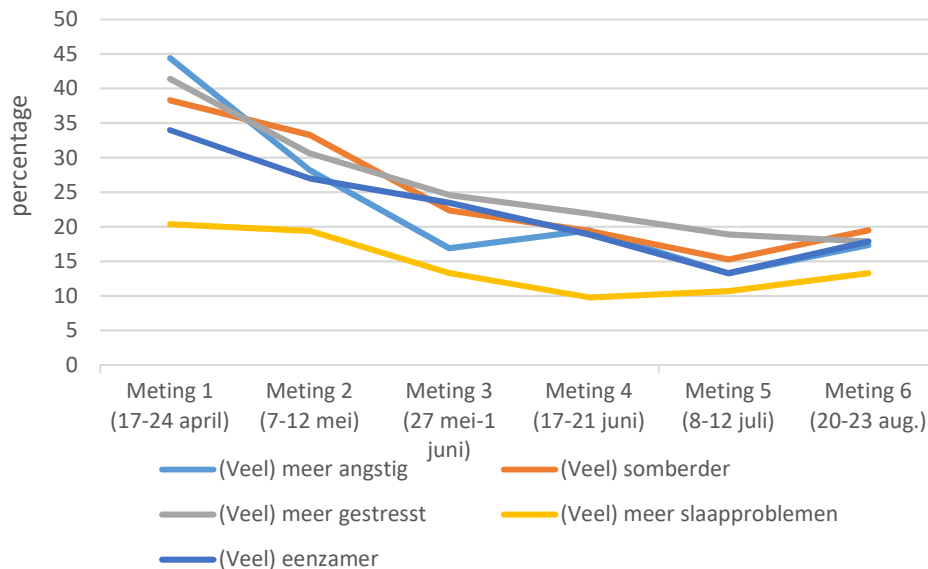
Veranderingen over de tijd

Mentaal welbevinden

Vergeleken met de eerste meting in april, zijn er nu minder mensen die zich angstiger, somberder, gestrester of eenzamer voelen dan voor de coronacrisis (zie figuur 6). Wel is er sinds de vorige meting in juli weer een geringe toename te zien in het onwelbevinden. Deze trends zijn vergelijkbaar met die gemiddeld in Nederland.

Wanneer we eerste met de laatste meting vergelijken, is de grootste afname te zien in het aantal deelnemers dat aangeeft *angstiger* te zijn dan voor de coronacrisis: dit is gedaald met 27% (van 44% in april tot 17% in de derde week van augustus). Voor *gestrest* zijn is de daling 24%, voor *somberheid* 19%, voor *eenzaam zijn* 16% en voor *slaapproblemen* 7%.

Figuur 6. Verandering in het mentaal onwelbevinden tussen de metingen

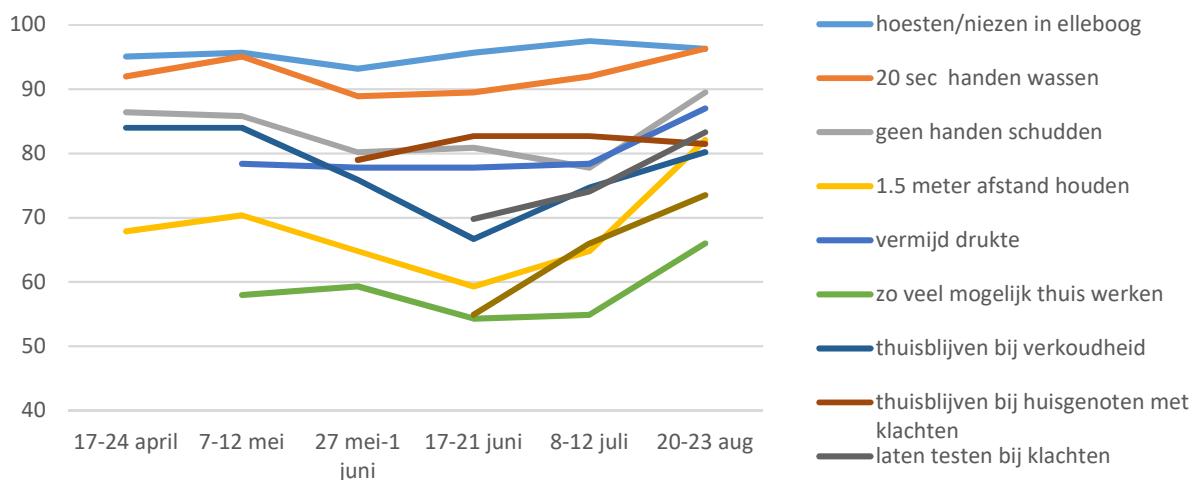

Voor vergelijking met de Nederlandse uitkomsten, zie <https://www.rivm.nl/gedragsonderzoek/maatregelen-welbevinden/welbevinden-en-leefstijl>

Draagvlak voor maatregelen

In figuur 7 is weergegeven wat de veranderingen zijn in percentages draagvlak voor maatregelen, voor enkele maatregelen die in meerdere metingen zijn onderzocht. Het betreft het draagvlak voor de maatregelen als deze nog 6 maanden zouden duren.

Figuur 7. Verandering in draagvlak voor maatregelen (voor periode van 6 maanden) (%)

Voor vergelijking met de Nederlandse uitkomsten, zie <https://www.rivm.nl/gedragsonderzoek/maatregelen-welbevinden/draagvlak>

In de figuur is te zien dat het draagvlak voor hygiënemaatregelen zoals goed handen wassen constant hoog is. Voor andere belangrijke maatregelen zoals de 1,5 meter afstand houden lijkt er aanvankelijk sprake te zijn geweest van een daling, met sinds juni weer een stijging van het draagvlak. Dit is ongeveer vergelijkbaar met de Nederlandse uitkomsten.

Wie deden er mee met het onderzoek?

Aan dit onderzoek deden in totaal 2.215 mensen mee van 16 jaar en ouder uit de regio Kennemerland. De vragenlijst bestond uit drie delen, en iedereen kreeg willekeurig één van de drie delen toegewezen. Ten opzichte van de bevolking in regio Kennemerland zijn er onder de deelnemers meer vrouwen (72%), meer mensen van 25 tot 55 jaar (60%), meer mensen die in Nederland zijn geboren (93%), en meer mensen met een hoog opleidingsniveau (62%). Van de deelnemers woont 16% alleen en heeft 50% thuiswonende kinderen jonger dan 18 jaar. 76% van de deelnemers heeft betaald werk in dienstverband en/of als ZZP'er, waarvan 13% als ZZP'er. 12% is (vervroegd) met pensioen. De deelnemers zijn geen perfecte afspiegeling van de Kennemerlandse bevolking. De resultaten van dit onderzoek zijn daardoor niet zomaar te vertalen naar de totale bevolking van Kennemerland. Ze geven wel een indicatie.

Vergeleken met de *landelijke deelnemers* aan de 6e ronde (zoals beschreven op de website van het RIVM) zijn er onder de deelnemers uit Kennemerland wat meer vrouwen (70% vs 65% NL) en meer deelnemers met thuiswonende kinderen onder de 18 jaar (50% vs 29% NL). Ook voor de vergelijking met Nederland geldt daarom dat deze een *indicatie* geeft.

Uitgave: GGD Kennemerland, Advies & Onderzoek,
25 september 2020

Auteur: Arie Oosterlee

Met dank aan: Resi Cluitmans, Daniëlle Kramer, medewerkers
RIVM

Contact: epi@ggdkennemerland.nl

Iconen: flaticon.com

Dit onderzoek is tot stand gekomen met financiering van NWO en ZonMw, en met advies van de Wetenschappelijke Adviesraad van de RIVM Corona Gedragseenheid.